

HOTĂRÎREA CURȚII CONSTITUȚIONALE
pentru controlul constituționalității Hotărîrii Parlamentului
Republicii Moldova nr.424-XIV din 4 iunie 1999 "Cu privire la
raportul Comisiei pentru control și petiții asupra rezultatelor
controlului privind executarea de către organele electorale a
prevederilor Codului electoral în cadrul desfășurării
referendumului republican consultativ din 23 mai 1999"*

Nr.60 din 11.11.99

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.130-132/71 din 25.11.1999

* * *

* M.O. nr. 59-61, art. 280.

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională în componența:
Pavel BARBALAT - președinte
Nicolae CHISEEV - judecător-raportor
Mihai COTOROBAI - judecător
Constantin LOZOVANU - judecător
Ion VASILATI - judecător-raportor

cu participarea greșierului Tatiana Berladean, șefului-adjunct al Serviciului acte ale Președintelui Republicii Moldova Alexandru Ohotnicov, reprezentantul Președintelui Republicii Moldova, autorul sesizării, Ion Creangă, șef al sectorului relații cu autoritățile publice în Direcția juridică a Aparatului Parlamentului, reprezentantul Parlamentului, conducându-se după art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție, art.4 alin.(1) lit.a) și art.31 alin.(1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, a examinat în ședință plenară deschisă dosarul pentru controlul constituționalității Hotărîrii Parlamentului nr.424-XIV din 4 iunie 1999 "Cu privire la raportul Comisiei pentru control și petiții asupra rezultatelor controlului privind executarea de către organele electorale a prevederilor Codului electoral în cadrul desfășurării referendumului republican consultativ din 23 mai 1999".

Temei pentru examinarea dosarului a servit sesizarea Președintelui Republicii Moldova, depusă în conformitate cu art.24 și 25 lit.a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională.

Prin decizia Curții Constituționale din 29 iunie 1999 sesizarea a fost admisă pentru examinare în fond și înscrisă în ordinea de zi.

În procesul examinării sesizării Curtea Constituțională a solicitat puncte de vedere Parlamentului, Guvernului, Procuraturii Generale, Curții Supreme de Justiție, Curții de Conturi, Comisiei Electorale Centrale.

Examinînd materialele dosarului, audiind informația judecătorilor-raportori și argumentele părților,

Curtea Constituțională

a c o n s t a t a t :

1. La 4 iunie 1999 Parlamentul a adoptat Hotărîrea nr.424-XIV "Cu privire la raportul Comisiei pentru control și petiții asupra rezultatelor controlului privind executarea de către organele electorale a prevederilor Codului electoral în cadrul desfășurării referendumului republican consultativ din 23 mai 1999" (în continuare - Hotărîrea nr.424-XIV).

În punctul 2 al Hotărîrii Parlamentul menționează că acțiunile autorităților publice și ale organelor electorale în cadrul declarării, organizării și desfășurării referendumului republican consultativ din 23 mai 1999 nu au fost conforme prevederilor constituționale și legislative, ceea ce a dus la încălcarea în masă a drepturilor fundamentale ale cetățenilor privind exercitarea directă a suveranității naționale a poporului Republicii Moldova prin referendum.

Parlamentul a abilitat Curtea de Conturi să exercite, în termen de o

lună de la data intrării în vigoare a hotărîrii, un control privind legalitatea folosirii resurselor financiare bugetare pentru organizarea și desfășurarea referendumului republican consultativ din 23 mai 1999 (art.3), iar Procuratura Generală a fost abilitată să exercite în același termen un control privind respectarea legislației în procesul votării, numărării voturilor și totalizării rezultatelor referendumului republican consultativ din 23 mai 1999 (art.4).

Parlamentul a atenționat autoritățile publice și organele electorale asupra faptului că trebuie să-și exercite acțiunile în cadrul declarării, organizării și desfășurării referendumurilor în strictă conformitate cu prevederile Constituției și ale actelor legislative (art.5).

2. În sesizarea sa Președintele Republicii Moldova relevă că prin adoptarea Hotărîrii nr.424-XIV Parlamentul și-a depășit atribuțiile și a încălcat principiile constituționale statuate în art.6, art.134 alin.(1) și art.135 alin.(1) lit.a) din Legea Supremă.

Președintele consideră că, obligînd Curtea de Conturi să exercite în termen de o lună un control asupra legalității utilizării resurselor financiare bugetare alocate pentru organizarea și desfășurarea referendumului, iar Procuratura Generală să exercite controlul asupra respectării legislației în procesul votării, numărării voturilor și totalizării rezultatelor referendumului republican consultativ, Parlamentul, fără a dispune de date concrete la data adoptării hotărîrii, a calificat acțiunile organelor electorale în vederea organizării și desfășurării referendumului ca ilegale, ceea ce a condus, în opinia Parlamentului, la încălcarea în masă a drepturilor fundamentale ale cetățenilor.

În plus, Parlamentul, calificînd acțiunile autorităților publice și organelor electorale drept ilegale, a substituit instanța judecătorească și astfel a încălcat art.6, art.114 și art.124 din Constituție, iar prin învinuirea autorităților publice de "încălcarea în masă a drepturilor fundamentale ale cetățenilor" a neglijat principiul prezumției nevinovăției, statuat de art.21 din Constituție.

În opinia autorului sesizării, prevederile art.5 din Hotărîrea contestată, prin care Parlamentul și-a arogat competența de exercitare a controlului asupra modului în care șeful statului respectă dispozițiile constituționale și actele legislative, contravin art.66 din Constituție și principiului separării și colaborării puterilor.

Pentru considerentele expuse Președintele țării roagă Curtea Constituțională să declare neconstituțională Hotărîrea Parlamentului nr.424-XIV integral.

3. Analizînd materialele dosarului, Curtea Constituțională a constatat că Hotărîrea Parlamentului nr.424-XIV nu corespunde Constituției pentru următoarele motive.

Art. 66 lit. a) din Constituție stabilește actele pe care le adoptă Parlamentul. Potrivit acestei dispoziții constituționale, Parlamentul adoptă legi, hotărîri și moțiuni. Constituția determină de asemenea modalitatea de adoptare a legilor și hotărîrilor (art.74 alin.(1) și (2)).

Referindu-se la dreptul constituțional al organului legislativ de a adopta hotărîri, Curtea Constituțională a menționat în hotărîrile sale anterioare că Parlamentul adoptă hotărîri cu caracter normativ și executoriu, atribuite în competența sa prin art.66 din Constituție, și hotărîri vizînd organizarea sa internă în conformitate cu procedura stabilită de Regulamentul Parlamentului.

Hotărîrea Parlamentului nr.424-XIV, după cum se arată în preambul, vizează raportul Comisiei pentru control și petiții asupra rezultatelor controlului privind executarea de către organele electorale a prevederilor Codului electoral în cadrul desfășurării referendumului republican consultativ din 23 mai 1999.

Din art. 2 al Hotărîrii contestate rezultă că Parlamentul a calificat acțiunile autorităților publice și ale organelor electorale drept neconforme dispozițiilor constituționale și legislative.

Aceste atribuții Parlamentul și le-a arogat contrar prevederilor Constituției, încălcînd principiul separării puterilor în stat (art. 6

din Constituție).

Art.75 din Constituție stabilește că cele mai importante probleme ale societății și ale statului sînt supuse referendumului. Președintele țării, potrivit art.88 lit.f) din Constituție, poate cere poporului să-și exprime, prin referendum, voința asupra problemelor de interes național.

În conformitate cu normele constituționale menționate, chestiunile privind organizarea și desfășurarea referendumului sînt reglementate de Codul electoral nr.138-XIII din 21 noiembrie 1997 (cu modificările și completările ulterioare).

Potrivit prevederilor art.166 alin.(3) și art.167 alin.(2) din Codul electoral, Comisia Electorală Centrală examinează rezultatele referendumului republican și adoptă o hotărîre asupra lui, iar Curtea Constituțională, în termen de 10 zile, examinează actele remise de Comisia Electorală Centrală și, printr-o hotărîre, confirmă sau infirmă rezultatele referendumului republican.

Comisia Electorală Centrală, prin Hotărîrea nr.536 din 28 mai 1999, a aprobat procesul-verbal cu privire la rezultatele referendumului republican consultativ, iar prin Hotărîrea nr.549 din 5 iunie 1999 a recunoscut valabil referendumul republican consultativ din 23 mai 1999.

Curtea Constituțională prin Hotărîrea sa din 15 iunie 1999 a confirmat rezultatele referendumului republican consultativ din 23 mai 1999.

Potrivit prevederilor art.26 din Codul electoral, Comisia Electorală Centrală supraveghează executarea prevederilor Codului electoral și altor legi care conțin dispoziții referitoare la desfășurarea alegerilor. Art.171 din Codul electoral (în prima redacție) prevede că numai Comisia Electorală Centrală poate declara nevalabil referendumul republican.

Curtea Constituțională, la rîndul său, poate declara nul referendumul republican, dacă în timpul votării sau numărării voturilor au fost comise încălcări grave ale prevederilor Codului electoral, care au influențat rezultatele referendumului în întregime (art.172 din Codul electoral).

Din cele enunțate rezultă că problemele privind organizarea și desfășurarea referendumului, totalizarea rezultatelor referendumului republican se soluționează în conformitate cu dispozițiile constituționale și potrivit procedurii stabilite de Codul electoral.

Nici Constituția, nici legile în vigoare nu abilitază Parlamentul să adopte hotărîri cu caracter normativ pentru aprecierea rezultatelor referendumului republican consultativ. Prin urmare, art.2 din Hotărîrea contestată a Parlamentului, potrivit dispozițiilor constituționale privind separarea atribuțiilor între organele puterii de stat, contravine Legii Supreme și Codului electoral.

Dispozițiile art.3 și 4 din Hotărîrea contestată, potrivit cărora Curtea de Conturi și Procuratura Generală vor exercita controlul asupra legalității utilizării resurselor financiare alocate și, respectiv, controlul asupra respectării legislației în procesul votării, numărării voturilor și totalizării rezultatelor referendumului republican consultativ din 23 mai 1999, contravin Legii nr.312-XIII din 8 decembrie 1994 "Cu privire la Curtea de Conturi" (cu modificările și completările ulterioare)* , Legii nr.902-XII din 29 ianuarie 1992 "Cu privire la Procuratură" (cu modificările și completările ulterioare)** , precum și prevederilor Codului electoral.

* M.O., 1999, nr.7, art.77.

** Monitorul Parlamentului, 1992, nr.1, art.23.

Din materialele dosarului rezultă că Parlamentul a dat dispozițiile respective Curții de Conturi și Procuraturii Generale înainte de confirmarea rezultatelor referendumului de către Comisia Electorală Centrală și de adoptarea de către aceasta a hotărîrii respective.

Argumentele reprezentantului Parlamentului, expuse în ședința Curții Constituționale, potrivit cărora temei pentru adoptarea Hotărîrii

Parlamentului au servit de asemenea observațiile, opiniile și propunerile deputaților asupra referendumului desfășurat, sînt neconcludente.

Așadar, Parlamentul a adoptat Hotărîrea nr.424-XIV din 4 iunie 1999 "Cu privire la raportul Comisiei pentru control și petiții asupra rezultatelor controlului privind executarea de către organele electorale a prevederilor Codului electoral în cadrul desfășurării referendumului republican consultativ din 23 mai 1999" prin derogare de la dispozițiile art.6, art.66, art.74 alin.(2), art.114, art. 135 lit. a) alin. (1) și art. 140 din Constituție.

Pentru considerentele expuse și conducîndu-se după art.4 lit.a), art.26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.61 și art.62 din Codul jurisdicției constituționale,

Curtea Constituțională

H O T Ă R Ă Ș T E :

1. Declară neconstituțională Hotărîrea Parlamentului nr.424-XIV din 4 iunie 1999 "Cu privire la raportul Comisiei pentru control și petiții asupra rezultatelor controlului privind executarea de către organele electorale a prevederilor Codului electoral în cadrul desfășurării referendumului republican consultativ din 23 mai 1999".

2. Prezenta Hotărîre este definitivă, intră în vigoare la data adoptării, nu poate fi supusă nici unei căi de atac și se publică în "Monitorul Oficial al Republicii Moldova".

PREȘEDINTELE
CURȚII CONSTITUȚIONALE

Pavel BARBALAT

Chișinău, 11 noiembrie 1999.
Nr. 60.